

1. ข้อค้นพบจากโครงการศึกษาการจัดสวัสดิการโดยชุมชน

สวัสดิการที่ทำอยู่ดีแล้ว	สวัสดิการที่คนในชุมชนต้องการ	ใครทำ/สนับสนุน
<p>1. วัยเด็ก</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ สวัสดิการรับขวัญเด็ก ทั้งเงิน ของขวัญ และพิธีสู่ขวัญตามวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น ▪ หลักสูตรท้องถิ่น มีครูชาวบ้านสอน วิชาภูมิปัญญาในโรงเรียน เช่น เกษตร สิ่งแวดล้อม ดนตรีไทย ฯลฯ พาลงพื้นที่ ชุมชนเรียนรู้ของจริง ▪ กลุ่มยุวเกษตร/กลุ่มเยาวชน/ค่าย เยาวชน เช่น เกษตรยั่งยืน ,อนุรักษ์น้ำ ป่า ชายฝั่ง, ฝึกระดม ฯลฯ เป็นกิจกรรมร่วม ของเด็ก กับผู้ใหญ่ ▪ จัดผ้าป่าทำกองทุนพัฒนาเด็ก/ อาหารกลางวัน ให้ศูนย์เด็กเล็ก และ โรงเรียน ▪ ทุนการศึกษา จาก อบต. และกองทุน พัฒนาเด็กที่ชุมชนร่วมกัน และกองทุน สวัสดิการชุมชนบางแห่งก็จัดให้ด้วย 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ต้องการทุนการศึกษาทุกระดับ ▪ การจัดกิจกรรมส่งเสริมนันทนาการ เช่น กีฬา กิจกรรมประเพณีต่างๆ ▪ มีComputer พอเพียง ใช้กันทั่วถึงใน โรงเรียน และให้มีศูนย์Computer ในชุมชน ▪ กิจกรรมสอนพิเศษเด็กในชุมชน ▪ ต้องการให้มีการฝึกอบรมอาชีพให้เด็กที่ เรียนจบ ม. 3 แล้วไม่ได้เรียนต่อ กำลังหา งานทำ 	<p>- อบต. โรงเรียน และกองทุน สวัสดิการชุมชน รวมถึงกลุ่ม ต่างๆในชุมชน</p> <p>- ทุกพื้นที่ อบต. ผู้นำชุมชน กลุ่มต่างๆมีความสัมพันธ์ที่ดีกับ โรงเรียนชุมชน สนับสนุน กิจกรรมมาโดยตลอด</p>
<p>2. วัยทำงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ทุนกู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ มีหลาย แหล่งที่เป็นที่พึ่งของชาวบ้านยามเดือดร้อน ส่วนหนึ่งถูกไปใช้หนี้คืน และลงทุนอาชีพ เช่น กองทุนหมู่บ้าน ธกส. กลุ่มเครดิตยู เนียน ที่เป็นฐานสวัสดิการก็ให้ทุนกู้ยืมใน รูปของกลุ่มอาชีพด้วย เป็นต้น ▪ กลุ่มอาชีพ ทุกพื้นที่มีกลุ่มอาชีพจำนวนมาก เช่น กลุ่มเกษตร กลุ่มปุ๋ย กลุ่มแม่บ้าน ที่เป็นฐานการจัดสวัสดิการด้วย ▪ การฝึกอบรมอาชีพ มีหน่วยงานมา ฝึกอบรมให้ เช่น เกษตร ,พัฒนาชุมชน , กศน. ฯลฯ บางอย่างก็ฝึกแล้วไม่ได้ทำต่อ ▪ กิจกรรมลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ เช่น ทำน้ำยาล้างจาน แชมพู ฯลฯ ▪ ได้สวัสดิการจากที่ทำงาน/โรงงาน เช่น ประกันสังคม คนบางส่วนก็มีประกันชีวิต 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ต้องการช่วยเหลือเรื่องที่ดินทำกิน ทั้งแบบ ไม่มีที่ดินทำกิน และมีที่ดินทำกินอยู่ แต่เป็น ผู้บุกรุก หรือไม่มีเอกสารสิทธิ์ ▪ ต้องการเครื่องมือทำการเกษตร เป็นการจัด การโดยกลุ่มร่วมกัน ▪ ต้องการไปศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ▪ ต้องการที่อยู่อาศัยที่มั่นคง ▪ เงินช่วยเหลือคลอดบุตรที่เพียงพอ ▪ กองทุนฌาปนกิจช่วยเหลือเมื่อเสียชีวิต 	<p>อบต.,กลุ่มต่างๆในชุมชนที่ เชื่อมโยงกับกองทุนสวัสดิการ ชุมชน และหน่วยงานอื่นๆที่ เกี่ยวข้อง</p>

สวัสดิการที่ทำอยู่ดีแล้ว	สวัสดิการการที่คนในชุมชนต้องการ	ใครทำ/สนับสนุน
<ul style="list-style-type: none"> ▪ มีสวัสดิการฌาปนกิจจากหลายแห่ง เช่น ธกส. สหกรณ์ หมู่บ้าน ตำบล ฯลฯ 		
<p>3. คนเจ็บป่วย</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ใช้บัตรสุขภาพ 30 บาทรักษาทุกโรค ▪ กองทุนสวัสดิการชุมชน มีสวัสดิการกรณีเจ็บป่วยนอนโรงพยาบาล และกรณีคลอดบุตร นอนโรงพยาบาล ▪ ใช้ประกันสังคม หรือเบิกที่ทำงานได้ ▪ รักษาโรคด้วยสมุนไพร หมอพื้นบ้าน เช่น เป่า นวดจับเส้น ฯลฯ ▪ มีแพทย์เคลื่อนที่ อนามัยลงชุมชนตรวจรักษา เยี่ยมไข้ชาวบ้าน 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ช่วยเหลือค่าเดินทางไปโรงพยาบาล ▪ มีเงินช่วยเหลือกรณีนอนเจ็บป่วย รักษาตัวอยู่ที่บ้าน ▪ ชมรมออกกำลังกาย ดูแลสุขภาพ 	<p>หน่วยงาน อนามัย โรงพยาบาล และกองทุนสวัสดิการชุมชน</p>
<p>4. ผู้สูงอายุ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเดือนละ 300 บาท จาก อบต. หรือหน่วยงานสงเคราะห์ ▪ บำนาญชราภาพ บางกองทุนสวัสดิการชุมชนจ่ายบำนาญให้กับสมาชิกอายุ 70 ปีขึ้นไป ▪ ชมรมผู้สูงอายุ มีหน่วยงานสนับสนุน ▪ กลุ่มอาชีพ มีหน่วยงานสนับสนุน ▪ ได้สวัสดิการตามที่กองทุนสวัสดิการชุมชนจัดให้กับสมาชิก 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ต้องการได้รับเบี้ยยังชีพทุกคน ▪ มีกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพให้แข็งแรง ▪ มีกลุ่มผู้สูงอายุที่ทำกิจกรรมร่วมกัน ▪ มีกองทุนฌาปนกิจ 	<p>อบต. ยังคงมีบทบาทหลัก กองทุนสวัสดิการชุมชน ต้องขยายการดูแลผู้สูงอายุมากขึ้น</p>
<p>5. คนจน คนด้อยโอกาส (คนพิการ /เอตส์)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ เบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท จาก อบต. ▪ ผู้ติดเชื้อเอตส์ร่วมกิจกรรมชุมชนได้ ▪ มีชมรมผู้ติดเชื้อเอตส์ ที่โรงพยาบาล <p>(คนจน)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ช่วยเหลือรวมกลุ่มอาชีพตามถนัด โดยกลุ่มออมทรัพย์ให้ทุนกู้ยืม และ อบต. มีงบอุดหนุน ▪ ช่วยเหลือโดยให้สิ่งของที่กลุ่มในชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ให้กองทุนสวัสดิการชุมชนได้ช่วยเหลือคนจน คนด้อยโอกาส บางคนยากจนไม่มีเงินเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนฯด้วย 	<p>อบต. ยังคงมีบทบาทหลัก เมื่อกองทุนสวัสดิการชุมชนเติบโตเข้มแข็งแล้วก็จะขยายการจัดสวัสดิการให้ครอบคลุมคนกลุ่มนี้มากขึ้น</p>

สวัสดิการที่ทำอยู่ดีแล้ว	สวัสดิการการที่คนในชุมชนต้องการ	ใครทำ/สนับสนุน
ผลิตเอง ■ ช่วยตามอัครยาศัยเพื่อนบ้าน		

2.จากผลการศึกษาและกระบวนการทำงานร่วมกันได้นำไปสู่การพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชน

- จากการเก็บข้อมูลพูดคุยกับคนในชุมชน ทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน ทำให้เห็นปัญหาและความต้องการของกลุ่มคนวัยต่างๆ รู้ว่าทำไมเขาถึงยังไม่มาเข้าร่วมเป็นสมาชิก และรู้ว่าเขาต้องการสวัสดิการอะไรบ้าง ดังนั้นทางกองทุนจะได้หาหนทางแก้ไข และพัฒนากองทุนฯให้ดีขึ้นต่อไป

- ช่วงของการเก็บข้อมูลรายครัวเรือน ถือเป็นการทำงานที่สร้างความเข้าใจเรื่องกองทุนสวัสดิการชุมชน พูดคุยกับชาวบ้านไปพร้อมกัน ทำให้ชาวบ้านสนใจอยากเข้ามาร่วมเป็นสมาชิกด้วย

- คณะทำงานศึกษาที่มี อบต. มาร่วมทำข้อมูลตั้งแต่เริ่มต้น หรือเชิญ อบต. เข้าร่วมในเวทีประชุมกลุ่มย่อย สังเคราะห์ข้อมูล ถือเป็นการทำงานที่สร้างความเข้าใจเรื่องกองทุนสวัสดิการชุมชนให้กับ อบต. มากขึ้น จนไปถึงการร่วมมือกันทำข้อมูลสวัสดิการชุมชน และดึงข้อมูลงานด้านสวัสดิการสังคมของอบต. ขึ้นมา

- อบต. และกองทุนสวัสดิการชุมชนสามารถจัดทำระบบข้อมูลกองทุนสวัสดิการชุมชนร่วมกันได้ เพื่อการตรวจสอบ ที่เปิดเผย โปร่งใส มีข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน แจ้งให้สมาชิกทุกคนรับทราบทั่วกัน การใช้เวทีประชาคมหมู่บ้าน และตำบล ก็มีผลสำคัญในการผลักดันกิจกรรมสวัสดิการชุมชนขึ้นมา

- การจัดปรับระบบบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนให้อยู่ได้ “ดูฐานะการคลังของกลุ่มก่อน แล้วคิดว่าจะทำอะไรต่อ” อย่างเช่น เมื่อมานั่งวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันเห็นว่า การจ่ายเงินสวัสดิการกรณีเสียชีวิต 10,000-100,000 บาทนั้นมากเกินไป คณะกรรมการและสมาชิกก็เห็นร่วมกันว่าให้ปรับลดเงินสวัสดิการลง แล้วเพิ่มประเภทสวัสดิการอื่นๆ เมื่อกองทุนฯเติบโตมากขึ้น เป็นต้น

- การขยายประเภทสวัสดิการ และกลุ่มผู้รับประโยชน์ เมื่อกองทุนฯเพิ่มเริ่มทำในช่วงเริ่มต้นก็จัดสวัสดิการให้กับสมาชิกก่อน เมื่อกองทุนเติบโตมากขึ้น ก็จัดสวัสดิการคนทำงาน เพื่อกระตุ้นคนทำงานให้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น หรือจะดูแลคนจน คนด้อยโอกาส ก็ต้องรอให้กองทุนเติบโตกว่านี้ก่อน

- การเชื่อมโยงกองทุนสวัสดิการชุมชนกับการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในด้านอื่นๆ เช่น การแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน การแก้ไขปัญหาหนี้สิน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาความยากจน ตามฐานคิดที่ว่า “สวัสดิการชุมชน ช่วยแก้จนได้” ซึ่งหลายพื้นที่ อบต. และกองทุนฯ มีแนวทางที่จะทำเรื่องเหล่านี้ แต่ย้งรอหารูปแบบ วิธีการทำอยู่ ได้แก่ ต.วังแสง ต.หนองบัว และต.แม่ทะ ส่วนบางพื้นที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ได้แก่ ต.ขโม่ง ชุมชนคลองกรู บางพื้นที่ใช้ประสบการณ์ฐานงานสวัสดิการ และผู้นำ คิดทำศูนย์ยุติธรรมชุมชนขึ้นมา ได้แก่ ต.หนองบัว
- การเชื่อมโยงกองทุนสวัสดิการชุมชนกับกลุ่ม กองทุนอื่นๆในชุมชน ให้เข้ามาร่วมจัดสวัสดิการด้วย บางพื้นที่ได้ขยายกิจกรรม ทำกองทุนหลักประกันสุขภาพ สนับสนุนโดย สปรส. ได้แก่ ต.หนองบัว
- กระตุ้นให้เกิดการคิดวางแผนพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนต่อไป เช่น การขยายสมาชิก การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาคี การคิดค้นรูปแบบสวัสดิการใหม่ๆ เป็นต้น

คุณสมนึก ไชยสงส์ นายก อบต.วังแสง และคุณกฤติวิทย์ สวัสดิ์มงคล นายก อบต.หนองบัว สนับสนุนการศึกษาสวัสดิการชุมชน มาร่วมนำเสนอผล และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเวทีนี้

3. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากคณะทำงานศึกษา

ต่อกองทุนสวัสดิการชุมชน

- ผู้นำ คณะกรรมการ เป็นบทบาทสำคัญในการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนให้อยู่ได้
- ควรยึดหลัก หลัก “บวร” บ้าน วัด ราชการ ทำงานร่วมกัน

- การบูรณาการกลุ่ม กองทุนต่างๆในชุมชนมาทำสวัสดิการ หรืองานข้อมูลร่วมกัน
- วิถีชีวิตจากการจัดฅาปนกิจสงเคราะห์ ถือเป็นโอกาสในการขยายการจัดสวัสดิการชุมชน ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่
- เวทีครั้งนี้ ทำให้เกิดความคิดที่จะแก้ไขปัญหาหนี้สินของชุมชน โดยเชื่อมโยงกับงานสวัสดิการชุมชน เกิดความคิดที่จะออมเพื่อใช้หนี้ จะทำข้อมูลบัญชีครัวเรือน ข้อมูลชุมชนมาวิเคราะห์ร่วมกัน เพื่อทำกิจกรรมลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ โดย อบต. จะสนับสนุนโครงการนี้ เพื่อยกย่องคนดีให้เพิ่มขึ้นในชุมชน

ต่อการสร้างเครือข่ายสวัสดิการชุมชน

- ผู้นำใหม่ที่เข้าร่วมขบวนการ พร้อมทั้งจะเรียนรู้ เพื่อพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนต่อไป
- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างพื้นที่ จะเป็นแนวทางการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนให้ดีขึ้น ดังนั้นคณะทำงานฯจึงต้องการให้แต่ละพื้นที่กองทุนสวัสดิการชุมชนจัดทำข้อมูลขึ้นมาพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในเวทีลักษณะนี้อย่างต่อเนื่อง
- การจัดทำสื่อชุดองค์ความรู้เผยแพร่ เพื่อเรียนรู้ร่วมกัน และมีทำเนียบผู้นำกองทุนฯ เพื่อประสานงานกันเองระหว่างพื้นที่ต่อไป

ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- วิสัยทัศน์ของผู้นำ นายก อบต. เป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนให้เกิดกองทุนสวัสดิการชุมชนอย่างยั่งยืน
- อบต.สมทบเงินทุนสวัสดิการชุมชน 1:1 ได้ ถ้าชุมชนมีความพร้อม และทำให้เห็นเป็นรูปธรรม ถ้า อบต. มีงบ 2 ล้าน สร้างถนนได้ 1 กม. แต่เอามาพัฒนาสังคมช่วยคนได้มาก แก้ไขปัญหาต่างๆได้มาก
- ถ้า อบต. มีเงินสักก้อน จะทำเรื่องการบริหารจัดการทุน เพื่อแก้ไขปัญหาทั้งระบบ อย่างน้อยถ้า อบต. มี 1 ล้านบาท ก็ทำงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้มาก

ต่อหน่วยงาน และรัฐ

- การพิจารณาเงินสมทบจากภาครัฐ เท่ากับที่ชุมชนสมทบนั้นสามารถทำได้

- หน่วยงานต่างๆ เช่น ประกันสังคม สปรส. มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ เริ่มหันมาสนใจงานกองทุนสวัสดิการชุมชน จึงถือเป็นโอกาสที่ดีในการผลักดันให้เกิดรูปธรรม และขยายผลให้กว้างขวาง

4. มุมมองของเจ้าหน้าที่ต่อการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชน

- แต่ละพื้นที่ต้องกลับไปดูระบบการบริหารจัดการของตนเอง
- ต้องกลับไปดูรูปแบบการจัดสวัสดิการว่าครอบคลุมหรือไม่
- ทำอย่างไรให้รูปแบบสวัสดิการที่มีอยู่ สามารถขยายผลออกไปสู่กิจกรรมอื่นๆ ให้ได้
- การประสานความร่วมมือกับ อบต. และหน่วยงานภาคีท้องถิ่นให้ขยายวงออกไป
- การเชื่อมงานกองทุนสวัสดิการชราภาพ
- การพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นพื้นที่ต้นแบบระดับประเทศ ขยายผลการเรียนรู้ที่กว้างขวาง
- การขยายตำบลสวัสดิการสู่พื้นที่ใกล้เคียง
- การจัดทำข้อมูลสวัสดิการชุมชน เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น ซึ่งจะสามารถนำไปใช้ประสานความร่วมมือ และนำมาพัฒนาระบบบริหารจัดการภายในกองทุนฯ ได้
- ควรเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม ความเป็นเจ้าของร่วมกัน ไม่ใช่สมาชิกเป็นเพียงผู้รับอย่างเดียว ซึ่งผู้นำชุมชนก็จะทำงานหนักเองฝ่ายเดียว
- ควรจัดทำระบบการตรวจสอบตนเอง
- ควรวิเคราะห์ว่า กองทุนสวัสดิการชุมชนทำเรื่องไหนได้ดี ถ้าทำทุกเรื่อง อาจจะแบกรับภาระไม่ไหว ต้องกระจายให้ภาคีร่วมทำ ร่วมสนับสนุน

คุณสงกรานต์ สืบศิริพูนชัย – ผู้ประสานงานเครือข่ายสัจจะสะสมทรัพย์ ร่วมเป็นทีมศึกษา ต.โขมง อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี

ทีมศึกษาจาก ต.วังแสง ร่วมแลกเปลี่ยนบทเรียน

คุณเมตตา พี่สะอาต นำเสนอผลการศึกษา
กองทุนสวัสดิการชุมชนคลองกรุง กรุงเทพฯ

เจ้าหน้าที่ส่วนประเมินผลฯ ร่วมจัด
กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเวทีนี้

5.สรุปผลการศึกษารูปแบบกองทุนสวัสดิการชุมชนใน 5 พื้นที่ศึกษา

5.1 กองทุนสวัสดิการชุมชน ต.แม่ทะ อ.เขียงดาว จ.เขียงใหม่

เริ่มจากฐานเครือข่ายเครดิตยูเนียนเขียงดาว มีการจัดทำโครงการสวัสดิการชุมชน (การสงเคราะห์และประกันแบบบูรณาการ) อยู่แล้ว เชื่อมโยงกับกลุ่มเครดิตยูเนียน ต.แม่ทะ ทำกิจกรรมออมทรัพย์ ให้เงินกู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ และจัด “สวัสดิการคนเป็น” นำเงินสวัสดิการทั้งหมด 19,000 บาทมาแบ่งจ่ายสวัสดิการเป็นรายงวดในช่วงที่ยังมีชีวิตอยู่ ตั้งแต่เด็ก ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ แทนที่จะได้แต่เงินฌาปนกิจสงเคราะห์ยามเสียชีวิตเท่านั้น ต่อมาต.แม่ทะ ได้ก่อตั้งสภาเครือข่ายองค์กรชุมชน หรือ “ศอชต.” ขึ้น เป็นศูนย์รวมผู้นำจากกลุ่ม กองทุนต่างๆในชุมชน มาทำงานร่วมกัน ประสานการทำงานร่วมกับ อบต. อย่างต่อเนื่อง ทาง ศอชต. เห็นร่วมกันว่าจะจัดทำโครงการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่ทะ โดยใช้ฐานสมาชิกจากกลุ่มต่างๆที่มีอยู่แล้วในตำบล ได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน กองทุนกข.คจ. กลุ่มแม่บ้าน อสม. และกลุ่มอื่นๆ สมาชิกจะร่วมสมทบปีละ 360 บาท โดยจัดสรรเงิน 300 บาท ไว้ที่กลุ่ม เพื่อนำไปบริหารจัดการให้กลุ่มเติบโต โดยมีเครือข่ายเครดิตยูเนียนเขียงดาว เป็นพี่เลี้ยงให้ สร้างพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกัน ส่วนเงินอีก 60 บาท นำมาไว้รวมกันที่กองทุนสวัสดิการชุมชนต.แม่ทะ โดยมี ศอชต. บริหารจัดการจ่ายสวัสดิการกรณีเสียชีวิตเท่านั้น เชื่อมโยงกับ “สวัสดิการคนเป็น” ที่เครือข่ายเครดิตยูเนียนจัดให้กับสมาชิก เมื่อได้ร่วมทำโครงการศึกษาการจัดสวัสดิการโดยชุมชนแล้ว ทำให้ค้นพบความต้องการด้านสวัสดิการของคนในชุมชนมากขึ้น เพื่อนำมาวางแผนงานกองทุนต่อไป เนื่องจากเป็นช่วงเริ่มต้นดำเนินการ หลักจากที่ได้ออกแบบโครงสร้าง และระบบใหม่แล้ว นอกจากนี้ ขณะทำงานศึกษาเห็นว่า การได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างพื้นที่ศึกษา เป็นกิจกรรมที่ดี ต้องการมีการสนับสนุนการจัดทำข้อมูล สถานการณ์งานสวัสดิการชุมชน แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในเวทีอย่างต่อเนื่อง

5.2 กองทุนสวัสดิการชุมชนต.หนองบัว อ.ศรีนคร จ.เขียงใหม่

เริ่มจากกลุ่มสตรีแม่บ้าน ซึ่งเป็นกลุ่มเข้มแข็งของชุมชน มีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก ช่วยเหลือยามเจ็บป่วย และยามเสียชีวิต มีสวัสดิการฌาปนกิจกลุ่ม เชื้อมโยงเครือข่ายระดับอำเภอ จากการทำงานร่วมกับผู้นำสตรีในอำเภอ จึงได้ชักชวนให้ ต.หนองบัว จัดกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้นมา ผู้นำในชุมชนเห็นว่าเป็นโครงการที่ดี จึงจัดเวทีประชาคมตำบล ตกลงทำร่วมกัน โดยสมาชิกเริ่มสมทบ 365 บาทต่อปีก่อน แล้วจึงได้ประสานกับ อบต. ร่วมสมทบจากนั้นมา อบต. เห็นว่า ชุมชนเริ่มทำได้เอง เกิดผลจริง อบต.จึงเข้ามาร่วมทำ สนับสนุนอย่างเต็มที่ มีการจัดทำข้อมูลคนจน คนด้อยโอกาส หลายงานของ อบต. ที่เชื่อมโยงกับงานของกองทุนสวัสดิการชุมชน ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา จนก้าวเข้าสู่ปีที่ 2 ถือเป็นก้าวแรกของกองทุนฯ ที่ประสบความสำเร็จ มีสมาชิก 1,115 ราย จากประชากรทั้งหมด 2,900 กว่าคน ของ 8 หมู่บ้าน ถือว่ามีสมาชิกเกือบครึ่งตำบลแล้ว เป็นสมาชิกที่อยู่ในกลุ่มวัยต่างๆ ตั้งแต่ เด็ก ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ และสมาชิกจำนวนมากได้ใช้สวัสดิการในรอบปีที่ผ่านมา เมื่อจ่ายสมทบ 365 บาทต่อปี แล้วก็สามารถรับสิทธิ์คุ้มครองได้ทันที กองทุนฯมีการจัดสวัสดิการช่วยเหลือ กรณีคลอดบุตร กรณีเจ็บป่วย และกรณีเสียชีวิต ยังไม่หลากหลาย เนื่องจากเพิ่งเริ่มทำ คณะกรรมการจะประเมินความสามารถของกองทุนอยู่ในระดับใด ค่อยๆทำไป รอให้กองทุนเติบโตขึ้น จึงจะขยายประเภทสวัสดิการออกไป จากการทำโครงการศึกษาการจัดสวัสดิการโดยชุมชน ทำให้ได้ค้นพบความต้องการด้านสวัสดิการของคนในชุมชนและได้วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน พบความเสี่ยงในเรื่อง การจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก กรณีเสียชีวิต ที่ในปีแรกได้จ่ายเงินช่วยเหลือ 10,000 บาท เพิ่มขึ้นปีละ 10,000 บาท หากเป็นสมาชิกสมทบต่อเนื่อง จนถึง 10 ปี จะได้ 100,000 บาท ในขณะที่สมาชิกสมทบเพียง 3,650 บาท ซึ่งมีระยะห่างของเงินทุนหลายเท่าตัว ทางคณะกรรมการฯ และอบต. จึงได้นำเรื่องนี้ไปหารือร่วมกับสมาชิกในเวทีประชุมประจำเดือน ได้สรุปร่วมกันว่า ให้ปรับลดจำนวนเงินสวัสดิการลง แล้วหาช่องทางพัฒนาสวัสดิการประเภทอื่นๆ เพิ่มขึ้นมา เพื่อให้ประโยชน์กับสมาชิก ถือเป็นผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น กองทุนสวัสดิการชุมชน ต.หนองบัว ได้มีจุดเด่นในการจัดทำระบบข้อมูลบัญชี ข้อมูลสวัสดิการชุมชน และการใช้เวทีประชาคม ให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วม ผลานการทำงานกับ อบต. ได้อย่างเป็นเนื้อเดียวกัน และได้ขยายกิจกรรมไปสู่การจัดตั้งศูนย์ยุติธรรมชุมชนขึ้นมา เพื่อป้องกันปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ จากประสบการณ์กิจกรรมกองทุนสวัสดิการฯ ขยายไปทำกองทุนหลักประกันสุขภาพด้วย นอกจากนี้การได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างพื้นที่ศึกษา ทำให้คิดที่จะแก้ไขปัญหาเรื่องนี้สินและที่ดินทำกินอย่างเป็นทางการขึ้น โดย ชุมชน ร่วมกับ อบต.

1.3 กองบุญสัจจะสวัสดิการชุมชน ต.วังแสง อ.แกดำ จ.มหาสารคาม

เริ่มต้นจากการที่ อบต. พระสงฆ์ที่เป็นผู้นำชุมชนไปศึกษาดูงานกองทุนสวัสดิการชุมชน ในภาคอีสาน เห็นว่าเป็นเรื่องที่ดี จึงได้กลับมาประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจกับชาวบ้าน ร่วมกันจัดตั้ง “กองทุนจะสวัสดิการตำบลวังแสง” ขึ้นมา เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2548 ที่ผ่านมาวัดป่า จะเป็นศูนย์กลางในการดูแลช่วยเหลือคนในตำบลเป็นหลัก เนื่องจากมีภูมิปัญญา เรื่องสมุนไพรรักษาโรค ที่ผู้เฒ่าถ่ายทอดให้พระ เวลาเมื่อมีเรื่องเดือดร้อน ทะเลาะวิวาท หรือคน ยากไร้ พระก็จะช่วยเหลือ คนวังแสงจึงมีวิถีชีวิตการช่วยเหลือเกื้อกูลกันที่ผูกพันกับวัด เมื่อทำ กองทุนนี้ อบต. และผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นคณะกรรมการกองทุน จะเป็น หลักในการเคลื่อนไหวงาน ช่วงปีแรกมีสมาชิก 300 คน คนส่วนใหญ่ยัง “รอเบื่อก่อน” เพราะเคยมี บทเรียนจากเมื่อก่อนเคยออมทรัพย์เพื่อสวัสดิการฌาปนกิจของชมรมผู้สูงอายุ ที่เชื่อมโยงเป็น กองทุนระดับจังหวัด แต่แล้วกองทุนล้ม ถูกโกงเงินไป สมาชิกในตำบลจึงอดได้สวัสดิการอีก ระบบบริหารจัดการกองทุน คือ สมาชิกจ่ายเดือนละ 30 บาท มาให้กับคณะกรรมการที่มีประจำ อยู่แต่ละหมู่บ้าน (รวม 20 หมู่บ้าน) รวมเป็นปีละ 365 บาท วิธีนี้จะทำให้สมาชิกกับ คณะกรรมการได้เจอกันมีโอกาสถามไถ่สารทุกข์สุกดิบกัน ปีที่ 2 รับสมาชิกเพิ่มรวมเป็น 654 คน เมื่อเห็นเริ่มเห็นผล ชาวบ้านอยากมาสมัครเพิ่ม แต่คณะกรรมการไม่เปิดรับ จะยึดระเบียบ เป็นหลักในการทำงาน ที่ผ่านมามีสมาชิกรุ่นแรกเพิ่มได้รับสวัสดิการไปเพราะ ต้องรอให้ครบ 6 เดือนก่อน ได้จ่ายสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลไป 4 ราย สมาชิกทั้งสองนี้ อบต. ได้ประสานทำ ความเข้าใจกับผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ 64 คน ตัดเบี้ยมารวมสมทบ 365 บาทต่อปีด้วย ทำให้ มีสมาชิกกับเงินทุนเพิ่มขึ้น แต่คณะกรรมการกลุ่มหนึ่งก็มีความเห็นว่า เป็นความเสี่ยงที่ เงินกองทุนจะหมด ถ้ามีคนเจ็บป่วย และเสียชีวิตมาก เพราะเงินทุนยังน้อยอยู่ จึงมีแผนขยาย สมาชิกเพิ่มขึ้น จากการร่วมทำโครงการศึกษาการจัดสวัสดิการโดยชุมชน ทำให้คณะกรรมการฯ และ อบต. เห็นปัญหาหนี้สินของคนในชุมชน นำมาเป็นแผนงานของ อบต.ที่จะทำเรื่องนี้ต่อไป ในการจัดกิจกรรมทำข้อมูลบัญชีครัวเรือน และข้อมูลชุมชน เพื่อฟื้นคนดีในชุมชนขึ้นมา เป็นงาน ที่ได้รับการสนับสนุนจาก ธกส. อีกทางหนึ่ง

5.4 กลุ่มจะสวัสดิการวัดโขมง และวัดเสม็ดโพธิ์ศรี ต.โขมง อ.ท่าใหม่

จ.จันทบุรี

กองทุนสวัสดิการชุมชนมาจากฐานกลุ่มจะสวัสดิการที่นำดอกผลกำไรมาจัด สวัสดิการให้กับสมาชิกอย่างเป็นระบบ กระตุ้นให้สมาชิกฝึกจะและวินัยการออมอย่างน้อย 10 บาท สูงสุด 100 บาท ต่อเดือน กลุ่มจะไม่เปิดรับสมาชิกหลายครั้ง เพราะต้องการกระตุ้นให้คน ในชุมชนเห็นความสำคัญ และเข้ามามีส่วนร่วม ช่วยกันสร้างกองทุนให้เติบโตขึ้น และสมาชิกก็ จะได้ประโยชน์จากสวัสดิการเพิ่มขึ้น นอกจากนี้สมาชิกยังได้ช่วยเหลือกันเอง และช่วยเหลือคน ยากไร้อีกด้วย ระบบการบริหารจัดการเป็นไปตามเอกสารที่แนบมา ปัจจุบันกลุ่มได้ขยาย กิจกรรมไปสู่การแก้ไขปัญหาหนี้สินของชุมชน เมื่อนำประสบการณ์ความรู้มาแลกเปลี่ยนในเวที นำเสนอผลการศึกษาคั้งนี้ ทำให้พื้นที่ศึกษาต่าง ๆ สนใจที่จะแก้ไขปัญหาหนี้สินของชุมชนอย่าง

จริงจิ่งขึ้น ผลจากการร่วมทำโครงการศึกษาการจัดสวัสดิการโดยชุมชน นอกจากจะได้ทราบความต้องการด้านสวัสดิการของคนในชุมชนแล้ว ยังเป็นช่องทางในการสร้างความเข้าใจกับ อบต. อีกด้วย โดยการเชิญ อบต. มาร่วมรับฟัง และแลกเปลี่ยนบทเรียนการจัดทำกองทุนสวัสดิการชุมชน เนื่องจากพื้นที่นี้อยู่ในช่วงการประสานความร่วมมือกับ อบต. ซึ่ง อบต. ได้ให้ความร่วมมือในกิจกรรมการศึกษาครั้งนี้เป็นอย่างดี

5.5 กองทุนสวัสดิการชุมชนคลองกรง

กองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นงานที่อยู่ในระดับเครือข่าย 6 โชน บริหารจัดการร่วมกัน แตกมาจากการจัดสรรเงินออมวันละบาท ที่สมาชิกออมสัจจะรายวันอย่างน้อยวันละ 5 บาท กับกองทุนสัจจะพัฒนาการอยู่อาศัย ที่ทำเรื่องแก้ไขปัญหานี้สินของชุมชนด้านที่อยู่อาศัยเป็นหลัก และมีกิจกรรมส่งเสริมอาชีพอีกด้วย ดังนั้นระบบกองทุนจึงดำเนินการไปควบคู่กัน แต่ละโชน ก็จะมีการจัดสวัสดิการของตนเองเพิ่มขึ้นมาจากดอกผลกำไรเงินกู้ยืมหมุนเวียน จากการร่วมทำโครงการศึกษาการจัดสวัสดิการชุมชนในพื้นที่ โชน 6 ได้มีการสำรวจข้อมูลเห็นความต้องการด้านสวัสดิการของคนในโชน ที่ยังไม่ได้เป็นสมาชิกกับเครือข่ายใหญ่ คนบางส่วนยังไม่เข้าใจเรื่องสวัสดิการ คณะกรรมการฯ จะใช้โอกาสในการเก็บข้อมูลนี้อธิบายให้เขาฟัง หลายคนจึงสนใจทำสวัสดิการ รวบรวมรายชื่อคนในสนใจให้ลงทะเบียนไว้ได้ประมาณ 200 คน โชน 6 จึงคิดร่วมกันว่าจะจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน ในระดับโชน เพิ่มขึ้นมา โดยที่ กองทุนฯ ในระดับเครือข่าย ก็ยังคงร่วมดำเนินการต่อไปด้วยเช่นกัน อยู่ในระหว่างการเตรียมการจัดตั้งกองทุนฯ ร่วมกัน

ประเด็น	ต.แม่เหาะ	ต.หนองบัว	ต.วังแสง	ต.ขโมง	ชุมชนฉลองกรุง
วันก่อตั้งกองทุน	เริ่มก่อตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน ยังไม่มีกรรมการสมทบ เพิ่มจัด โครงสร้าง และระบบเสร็จ	วันก่อตั้ง 24 มี.ค. 2548 เปิดรับสมาชิก 16 พ.ค. 2548	วันก่อตั้ง 10 ม.ค. 2548 เปิดรับสมาชิกครบแรก 14-16 ต.ค. 2548	กลุ่มสัจจะ วัดโขมง ก่อตั้ง 20 ส.ค. 2539 กลุ่มสัจจะวัดเสม็ดโพธิ์ศรี ก่อตั้ง 4 มี.ค. 2542	เริ่มก่อตั้ง ก.ค. 2547
จำนวนสมาชิก และ เงินทุน	-ใช้ฐานสมาชิกกลุ่ม กองทุนต่าง ๆ อยู่แล้ว - จ่ายสมทบเพิ่ม 365 บาทต่อปี - อบต.สมทบ 50,000 บาท และ พอช. สมทบ 50,000 บาท	สมาชิก 1,115 ราย (เดิม 1,133 รายจากประชากรทั้งหมด 2,900 กว่าคน) เงินทุน 413,545 บาท (อบต. สมทบ 100,000 บาท ,พอช. 50,000 บาท และ เงินสมทบจาก ญาติสมาชิกที่เสียชีวิต หัก 10,000 ละ 500 บาท รวม 8 ราย เป็นเงิน 4,000 บาท)	- เริ่มแรกมีสมาชิก 300 ราย ในมี.ค. 2549รับเพิ่ม ปีที่ 2 เป็น 654 ราย - มีเงินทุน 456,000 บาท (อบต.สมทบ 100,000 บาท ,พอช. 50,000 บาท)	กลุ่มสัจจะ วัดโขมง ปัจจุบันมีสมาชิก 646 ราย กลุ่มสัจจะวัดเสม็ดโพธิ์ศรี ปัจจุบันมีสมาชิก 989 ราย	ปัจจุบัน มีสมาชิกจำนวน 298 คน (มาจากสมาชิกกลุ่มย่อยทั้ง 6 โชน ในที่นี้รวมคนที่ใช้และ ไม่ใช้สินเชื่อ พอช. ด้วย) มี เงินทุนประมาณ 178,800 บาท ในระดับโชน 6 มีสมาชิก 200 คน ที่สนใจทำกองทุน สวัสดิการชุมชนร่วมกัน